

“Çocuk Kütüphanelerinde Yaşam Becerilerini Geliştirme Programı”nın Çocukların Yaşam Becerileri Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*

Nihan TEMİZ**^{id}, Bülent YILMAZ***^{id}

Öz

Çocuk kütüphaneleri en önemli okul dışı eğitim ve yaşam merkezlerinden biridir. Özel bir kullanıcı grubu olan çocuklara hizmet ve uygulama sunarken disiplinlerarası bakış açıları ile ele alınan, çocukların gelişimsel düzeylerine, kuşak özelliklerine, özel gereksinimlerine ve içinde yaşadıkları sürecin yapısına uygun biçimde geliştirilen eğitim programlarına gereksinim duyulmaktadır. Bu çalışma çocuk kütüphanelerinde yaşam becerilerinin gelişimini kapsamına alarak oluşturulan “Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı”nın, çocukların yaşam becerisi düzeyleri üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. 5-6 yaşları arasındaki 57 çocuk (Deney grubu: 30 çocuk, Kontrol grubu: 27 çocuk) ile Ankara Sincan Törekent Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünde yürütülen çalışmada yarı deneysel desenlerden biri olan “denkleştirilmiş kontrol gruplu ön test-son test deseni” kullanılmıştır. Çalışmada deney grubuna araştırmacı tarafından hazırlanan ve yaşam becerilerine dair etkinliklerden oluşan Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı, kütüphane ortamında beş haftalık bir süreçte uygulanmıştır. Araştırmanın verileri Dünya Sağlık Örgütü’nün tanımladığı yaşam becerilerinden oluşan Kontrol Listesi ve Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği ile elde edilmiştir. Bulgular, deney grubundaki çocuklara uygulanan Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının, çocukların yaşam becerileri düzeylerinde anlamlı bir istatistiksel farklılık yarattığını göstermiştir.

Anahtar sözcükler: Erken çocukluk dönemi, çocuk kütüphaneleri, yaşam becerileri, kütüphane programı, kütüphane hizmetleri.

* Bu makale Nihan Temiz’in Prof. Dr. Bülent Yılmaz danışmanlığında gerçekleştirdiği “Çocuk Kütüphanelerinde Yaşam Becerilerinin Geliştirilmesi: Bir Kütüphane Programı Önerisi” başlıklı doktora tezine dayanarak hazırlanmıştır.

** Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, ntemiz@bartin.edu.tr

*** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, byilmaz@hacettepe.edu.tr

Investigation of the Effects of Life Skills Development Program in Children's Libraries on Children's Life Skills*

Nihan TEMİZ**, Bülent YILMAZ***

Abstract

Children's libraries are one of the most important out-of-school education and life centers. While providing services and applications to children, who are a special user group, there is a need for educational programs that are handled with interdisciplinary perspectives and developed in accordance with the children's developmental levels, generation characteristics, special needs and the structure of the process they live in. This study was carried out to measure the effect of the "Library Life Skills Program", which was created by including the development of life skills in children's libraries, on children's life skill levels. In the study conducted at Ankara Sincan Törekent Public Library Children's Department with 57 children aged 5-6 (Experimental group: 30 children, Control group: 27 children), one of the quasi-experimental designs, "pretest-posttest design with balanced control group", was used. In the study, the Library Life Skills Program, which was prepared by the researcher and consists of activities related to life skills, was applied to the experimental group in the library environment over a five-week period. The data of the research were obtained with the Checklist and Early Childhood Life Skills Scale, which consists of life skills defined by the World Health Organization. The findings showed that the Library Life Skills Program applied to the children in the experimental group created a significant statistical difference on the children's life skills levels.

Keywords: *Early childhood period, children's libraries, life skills, library program, library services.*

* This article was prepared based on Nihan Temiz's doctoral thesis titled "Developing Life Skills in Children's Libraries: A Library Program Proposal", under the supervision of Prof. Dr. Bülent Yılmaz.

** Asst. Prof. Dr., Bartın University, Department of Information and Records Management, ntemiz@bartin.edu.tr

*** Prof. Dr., Hacettepe University, Department of Information Management, byilmaz@hacettepe.edu.tr

Giriş

Gelişim, döllenme ile başlayan ve yaşam boyu devam eden bir değişim örüntüsüdür. Gelişim süreçleri doğum öncesi, bebeklik, ilk çocukluk, orta ve ileri çocukluk, ergenlik, ilk yetişkinlik, orta yetişkinlik ve ileri yetişkinlik gibi dönemler halinde ele alınmakta ve bu dönemler arasında bağlantılar olduğu vurgulanmaktadır (Santrock, 2017, s.42). Erken çocukluk dönemi, yaşamın ilk sekiz yılını kapsayan ve pek çok gelişimsel değişimin yaşandığı kritik bir dönemdir (UNICEF, 2023). Erken çocukluk döneminin desteklenmesi için gelişimsel, politik, ekonomik, sosyokültürel ve insan hakları perspektiflerinden bakılması gereğine vurgu yapılmaktadır. Çocukların farklı gelişim alanlarındaki büyüme ve değişimlerini, sosyal ve eğitim içerikli müdahalelerin önemini, hedef belirleme/model oluşturma/standartlar ortaya koyma/uygulama ve değerlendirme yapma eylemlerinin gerekliliğini, çocuk haklarına yönelik geliştiren teorilerin, araştırma politikalarının, uygulamaya dair yaklaşımların çerçevesinin belirlenmesinin değerini ortaya koymaktadır (Woodhead, 2006). Böylece erken çocukluk döneminde deneyimlenen ya da maruz kalınan her durumun (eğitimin, yaklaşımın, kişinin veya ortamın) insan yaşamı için ne denli belirleyici olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Çocuk kütüphaneleri çocukların aileleri ve okul öncesi eğitim kurumlarından sonra karşılaşılabilecekleri en önemli okul dışı öğrenme ortamıdır. IFLA'nın (The International Federation Of Library Associations and Institutions- Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kuruluşları Federasyonu, 2018) yaptığı çocuk kütüphanesi tanımlamasında, yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık becerileri kavramlarına özel olarak değinildiği, çocukların toplumla birlikte yaşayan ve hareket eden bireyler olduklarına vurgu yapıldığı görülmektedir. Çocuk Kütüphanesi Hizmetleri İçin İlkeler adlı rehberde çocukların ihtiyaçları, hedef gruplar, hedefler, bütçe, materyal, seçim kriterleri, ortam, hizmetler, çevre ile iş birliği, tanıtım, insan kaynakları, yönetim ve değerlendirme olmak üzere pek çok başlıktan söz edilmekte ve bunların çocuk kütüphaneleri tanımını oluşturan bileşenler oldukları belirtilmektedir. Halk kütüphaneleri ile olan bağlantısı düşünüldüğünde ise çocuk kütüphaneleri;

- Çocukları doğdukları andan itibaren, her gelişim alanı açısından destekleyen,
- Bebeklik ve çocukluk dönemlerini kapsayan,
- Normal gelişim gösteren/özel gereksinimli/dezavantajlı tüm çocukları birlikte ve kapsayıcı olarak ele alan,
- Çocukların yanı sıra onların yaşamında etkili olan aileleri, bakım verenleri ve çocukla ilgili tüm özneleri gözetin,
- Tüm bunları yaparken din, yaş, ırk, cinsiyet, kültür, eğitim düzeyi ayrımı yapmadan hizmet veren "yaşam merkezleri" olarak ele alınmaktadır (IFLA, 2011).

Çocuk kütüphaneleri çocukların farklı ihtiyaçlarına yön verme ve gelişim aşamalarına destek sağlama bakımından önemli roller üstlenmekte ve okul ortamına denk tutulmaktadır. Bu noktadan bakıldığında çocuk kütüphanelerinde gelişimsel anlamda destekleyici hizmetler planlandığı, kütüphanecilerin, çocuğa görelilik ilkesiyle hareket ederek disiplinlerarası iş birlikleri yapabildiği izlenmektedir. Bu durumda çocuk kütüphaneleri için yapılan tanımlar daha da yüklü, zengin ve çok bileşenli hale gelmektedir. Ancak gerçekleştirilen hizmetlerin, uygulamaların ve etkinliklerin daha nitelikli ve kapsamlı olabilmesi, 21. yüzyıl kazanımlarına ve bilgi okuryazarlığı becerilerine karşılık gelebilmesi için kütüphane programlarına gereksinim duyulmaktadır. Sözü edilen kazanım ve beceriler çocukların gelişimsel dönem ihtiyaçlarının karşılanması kadar, bunların içselleştirilmesini sağlayacak olan çeşitli sosyal ve yaşam becerilerinin edinilmesini gerektirmektedir. Çocukların bu sayede kendilerine hızla yüklenen bilgiyi sorgulaması, aradığı bir bilgiye ulaşması, bilgiyi anlamlı ve yaratıcı biçimde kullanabilmesi, elindeki bilgiyi güçlendirecek farklı alanları izleyebilmesi, bilgi ve demokratik bakış açısı arasında bağlantı kurabilmesi, bilgiyi etik açıdan doğru ele alması, birlikte hareket ederek bilgi üretmesi ve paylaşması mümkün olabilecektir. Bilgi okuryazarlığının standartları olan bu bileşenler incelendiğinde, yaşam becerilerinin kapsamından temel aldığı ve ona ilişkin süreçleri meydana getirdiği anlaşılmaktadır (Özgüven, 2019; Polat 2018; American Association of School Librarians/Association for Educational Communication and Technology [AASL/AECT], 1998). Yaşam becerileri ve bileşenlerinden temel alan bilgi okuryazarlığının, önemli yaşam merkezleri olan çocuk kütüphanelerinde erken yaşlardan başlayarak sunulmasının değeri yadsınamaz noktadadır.

UNESCO, bireylerin kapasitelerinin gelişimi ve sorunlarla/risklerle baş etme bilinci üzerinde dururken; UNICEF, karar verme, çözüm bulma, akıl yürütme, iletişim, empati gibi içsel ve sosyal becerilere vurgu yapmaktadır (UNESCO, 2001, s.2; UNESCO, 2015; UNICEF, 2023). UNESCO 'ya bağlı çalışan Uluslararası Eğitim Bürosu (IBE) bilme, yapma, olma ve birlikte yaşamayı öğrenme boyutları üzerinden tanımlama yapmakta, Uluslararası Kızıl Haç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC-The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2013, s.10), yaşamdaki güçlüklerle ve değişikliklere uyumlanma becerilerine değinmekte ve Dünya Bankası (World Bank, 2013) yaşamla baş etmeyi sağlayan sosyal ve davranış becerileri olarak tanımlama yapmaktadır. Bu tanımlara ek olarak Türkiye ve Avrupa Birliği paydaşlığında gerçekleşen bir proje kapsamında ise Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018, s.8-9), yaşam becerileri ile ileriki yaşam arasındaki bağlantıya dikkat çekilmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün ise yaşam becerilerine dair ana tanımlamayı yaparken "bireylerin günlük yaşamın talepleri ve zorluklarıyla etkili biçimde başa çıkma ve başa çıkma becerileri" ifadelerini kullandıkları görülmüştür (WHO-World Health Organisation, 1994). Buna göre yaşam becerileri; karar verme, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim becerileri, kişiler

arası ilişkiler, öz farkındalık, empati, stresle başa çıkma ve duygularla başa çıkma olmak üzere 10 bileşenden oluşmakta (WHO,1994), Pan Amerikan Sağlık Örgütü (PAHO- Pan Amerikan Health Organisation) bu on yaşam becerisini üç başlık altında birleştirmenin uygun olacağını aktarmaktadır. Birbirini tamamlayan bu üç başlık, “Sosyal Yaşam Becerileri (iletişim, uzlaşma, atılganlık, kişilerarası ilişkiler, işbirliği empati vb.), “Bilişsel Beceriler” (karar verme, problem çözme, eleştirel düşünme vb.) ve Duygusal Beceriler (stresle başa çıkma, duygu yönetimi, özenetim vb.) olarak adlandırılmaktadır (Mangrulkar, Whitman ve Posner, 2001).

Yaşam becerilerinin erken dönemden itibaren çocuklara kazandırılması, bu becerilerin ileriki yaşlara olan olumlu transferi nedeniyle gelecek yaşamları için büyük bir kazanım olarak görülmekte ve aktarılacağı ortamlar, kişiler ve yöntemler üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Çalışmaların, bu becerilerin değerine vurgu yaparken, ilk yıllardan itibaren eğitim kurumlarında ve yaşam merkezlerinde kazandırılmasına ve bunun da planlı, nitelikli, detaylı programlar kapsamında gerçekleştirilip devamında da izlenmesine önemle değindiği görülmektedir (Ramazan ve Özdemir, 2020; Yıldırım ve Temel, 2020; Shahabudin ve Arfa, 2019; Tillman ve Prazak, 2019; Tuğluk ve Özkan, 2019; Fahmie ve Luczynski, 2018; UNICEF, 2016; Koimett, 2013; The World Bank, 2013).

Çocuk kütüphanelerinin bilgi merkezi olmaları dışında, birer yaşam merkezi olarak kabul edilmesiyle birlikte dünyada ve ülkemizde konuya dair pek çok çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak çocuk kütüphaneleri ve yaşam becerilerini birlikte ele alan araştırmaların sayısının az olduğu göze çarpmaktadır. Var olan çalışmaların ise dört başlık altında ele alınabileceği görülmektedir. Bunlardan ilki; kütüphaneler ve yaşam becerileri başlığının bir konu olarak incelenmesinin gerekliliğine vurgu yapan çalışmalardır (Deglan ve Leung, 2021; Teachstarter Blog, 2021; Robinson, 2020; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020a, 2020b, 2020c, 2020d; The School Run, 2020; Yıldırım ve Temel, 2020; Hickey, 2019; Samiee, 2019; Temiz, 2019; Tjurmenko vd., 2019; Cohn, 2018; Polat, 2018; Dar, 2017; NMC Horizon Report, 2017; T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017; Gönen vd., 2015; Mind in the Making, 2015; Koimett, 2013; Zickuhr vd.,2013; IFLA, 2011; Tise, 2011; Hanley vd., 2007; Seth, 2002; Blanshard,1997).

Konuyu ele almanın önemine değinmenin yanı sıra kütüphanelerde yaşam becerilerinin desteklenmesi ile ilgili yenilikçi hizmetler geliştirilmesinin değerine vurgu yapan, bu bakımdan disiplinlerarası, gelişimsel ve kuşak farklılıklarına dayalı çalışmalar yapılmasını öneren çalışmalar bir diğer grubu oluşturmaktadır (Deglan ve Leung, 2021; Teachstarter Blog, 2021; Ramazan ve Özdemir, 2020; Robinson, 2020; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020a, 2020b, 2020c, 2020d; The School Run, 2020; Xu vd., 2020; Bild Jensen-Sondrup, 2019; Pugh ve Doyle, 2019; Samiee, 2019; Temiz, 2019; Cohn, 2018; Igwebuike vd., 2018; Infante, 2018; Polat, 2018; Dar, 2017; Sirinides vd., 2017; T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017; Ciravola, 2015; Gönen vd., 2015; IFLA, 2015; Mind in the Making,

2015; Amoo, 2014; Grassi, 2014; Wiorogorska, 2014; Zickuhr vd., 2013; Herb, 2012; IFLA, 2011; Karadeniz, 2011; Cornwallis-Bate, 2009; Oberg, 2009; Krohn ve Nilsson, 2002; McArthur, 2002; Seth, 2002; Bergman, 1974).

Konuya dair olarak sadece öneride bulunma ya da konunun önemini vurgulamanın dışında, uygulamalar yapılmasının ve sonuçlarının değerlendirilmesinin değerinin altını çizen çalışmalar farklı bir başlığın altında yer almaktadır (Amoo, 2014; Bergman, 1974; Beşir, 2020; Bild Jensen-Sondrup, 2019; Ciravola, 2015; Cohn, 2018; Cornwallis-Bate, 2009; Dar, 2017; Deglan ve Leung, 2021; Gönen vd., 2015; Grad, 2021; Grassi, 2014; Hanley vd., 2007; Herb, 2012; Hickey, 2019; IFLA, 2015; Igwebuike vd., 2018; Infante, 2018; Kim, 2020; Koimett, 2013; Krohn ve Nilsson, 2002; McArthur, 2002; MEB, 2013; Mind in the Making, 2015; Oberg, 2009; Pugh ve Doyle, 2019; Ramazan ve Özdemir, 2020; Robinson, 2020; Samiee, 2019; Shahabudin ve Arfa, 2019; Simone, 2013; Sirinides vd., 2017; T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020a, 2020b, 2020c, 2020d; Temiz, 2019; The School Run, 2020; Wiorogorska, 2014; Yalman, 2020; Yıldırım ve Temel, 2020; Zickuhr vd., 2013).

Son grupta ise kütüphanede yaşam becerileri geliştirmek ve desteklemek için çocuklarla planlanabilecek programlar oluşturan ve uygulama yapıp örnekler üzerinden sonuçlar çıkaran çalışmalar yer almaktadır (Amoo, 2014; Bergman, 1974; Beşir, 2020; Deglan ve Leung, 2021; Grassi, 2014; Hanley vd., 2007; Infante, 2018; Kim, 2020; Pugh ve Doyle, 2019; Robinson, 2020; Samiee, 2019; Shahabudin ve Arfa, 2019; Yalman, 2020; Yıldırım ve Temel, 2020).

Literatürde yer alan bu araştırmalar bütün olarak ele alındığında kütüphaneler ve yaşam becerileri açısından kavramsal altyapıya sahip, çocuk gelişimine uygun, detaylı planlar sunan, etkisi incelenebilen, devamlılığı ve sürdürülebilirliği olan hizmet ve eğitim programlarına olan gereksinimlerin bulunduğu açıktır.

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, kapsamına çocuk kütüphanelerinde yaşam becerilerinin gelişimini olarak geliştirilen "Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı"nın, çocukların yaşam becerileri düzeyleri üzerindeki etkisini ve bu etkinin kalıcılığını ölçmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, kütüphanelerde gerçekleştirilen yaşam becerilerine ilişkin uygulama ve etkinliklerin diğer kütüphane hizmetleri gibi gerçekleştirilmesini ve yaygınlaşmasını sağlamak, bunun erken çocukluk dönemi için olan önemi konusunda farkındalık kazandırmak da araştırmanın hedefleri arasındadır.

Araştırmanın Problemi, Kapsamı, Hipotezi ve Soruları

Araştırmanın temel problemi, kütüphanelerin, çocukların yaşam becerileri üzerindeki etkilerini ele alan ve bunun gelecek yaşamlarına olan yansımalarının önemine vurgu yapan kanıta dayalı çalışmaların gerçekleştirilmemiş olmasıdır. Konuya ilişkin çalışma ve uygulama örneklerinde çeşitli kütüphane etkinliklerinin, hizmet ve uygulamalarının planlandığı görülmektedir. Ancak bunların programlı olarak sunulmadığı, sürdürülemediği, çocukların dünyasına ve yaşam becerileri kavramına uygun olup olmadığının belirlenmediği izlenmektedir. Ön çalışmaları yeterli olmayan, test edilmeyen, niteliksel ve niceliksel bakımdan yorumlanmadan yapılan/uygulanan tüm hizmetlerin hedefine tam olarak ulaşamadığı, dolayısıyla devamlılığının sağlanamadığı ve yaygınlaşamadığı tespit edilmektedir.

Araştırmanın kapsamını; Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı'nın (Temiz, 2023) yaşam becerileri temalı oyun etkinlikleri, hikayeler ve kukla tiyatrolarından oluşan içeriklerin çeşitli yöntemlerle öğretilerek kazandırılması oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, sözü edilen etkinliklerden oluşan ve Sincan Törekent Halk Kütüphanesi Çocuk bölümünde uygulanan programın, Ankara ili Sincan ilçesinde bulunan Mehmet Sündüs İçli İlköğretim Okulunun anasınıfı öğrencilerinin yaşam becerileri üzerindeki etkisinin belirlenmesi araştırma kapsamının sınırını belirlemiştir. Mehmet Sündüs İçli İlköğretim Okulu Anasınıfının tüm öğrencileri (5-6 yaşları arasındaki 57 çocuk) çalışmaya dahil edilmiş, normal gelişim gösteren çocuklar olmaları (sonucun, verilen eğitimden kaynaklanıp kaynaklanmadığının sağlıklı biçimde ölçülebilmesi için) sağlanmıştır. Anılan problem ve kapsamdan hareketle çalışmanın hipotezi;

“Çocuk kütüphanelerinde uygulanmak üzere, ilgili literatür bilgisine, uygulamalara ve erken çocukluk dönemi gelişimsel dönem gereksinimlerine göre geliştirilen Kütüphanede Yaşam Becerileri programı, çocukların yaşam becerileri üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir”

biçiminde belirlenmiştir. Buna dayalı olarak ele alınan araştırma soruları ise şunlardır:

1. Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının çocukların yaşam becerileri üzerindeki etkisi nedir?
2. Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının çocukların yaşam becerileri üzerindeki olası etkisinin kalıcılık¹ düzeyi nedir?

1 Kalıcılık: Geçen zaman içinde öğrenme düzeyinde bir değişiklik olup olmadığını tespit etmek için yapılan tekrar test ile alınan sonuç.

Yöntem

Araştırma kapsamındaki uygulamalar, 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, Ankara ili sınırları içindeki Sincan Törekent Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümünün kullanıcıları olan ve Sincan ilçe sınırları içinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mehmet Sündüs İçli İlköğretim Okulunun anasınıfına devam eden 5-6 yaşları arasındaki 57 çocukla (26 kız, 31 erkek ve 30 deney, 27 kontrol grubu) çalışılmıştır.

Örneklem grubunun alınabileceği okulların belirlenmesi için yakın çevresinde (yürüme mesafesinde-ulaşılabilirliği yüksek) Halk Kütüphanesi bulunan ve bu kütüphanelerin kullanıcısı olan okullar araştırılmıştır (bunun nedeni, okulların/ebeveynlerin çocuklarının herhangi bir etkinliğe vasıta ile gitmelerine genel olarak karşı olmaları ve izin vermemeleridir). Bunlar arasından sayıca uygun olan (araştırmacının tek başına liderlik edebileceği sayıda), benzer bir araştırma projesinde katılımcı olmayan, şubelerindeki (sabahçı-öğlenci) çocuk sayıları birbirine yakın olan ve çalışmaya idari anlamda izin veren okullar tespit edilmiştir. Bu noktada çalışmadaki deney ve kontrol gruplarının yansız değil, var olan duruma göre atanması (izin veren bir okulun iki ayrı sınıfı/şubesi) söz konusu olmuştur (Neuman, 2020, s.370-371). Böylece araştırma modeli, yarı deneysel desenlerden biri olan "denkleştirilmiş kontrol gruplu ön test-son test deseni" olarak belirlenmiştir.

Yarı deneysel desenin en yaygın uygulaması olan bu desende, deney grubu ve kontrol grubu rastgele atama yapılmaksızın seçilmekte, her iki gruba da ön test ve son test uygulanmaktadır. Deneysel işlem ise sadece deney grubunda yapılmaktadır (Creswell, 2013, s. 172). Elde edilen sonuçlar, nicel ve nitel verilerin incelenmesiyle değerlendirilmiş ve betimleme yöntemiyle irdelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak çocuklar ve ebeveynlerine dair demografik bilgilerin edinilmesi amacıyla "Demografik Bilgi Formu", çocukların yaşam becerilerinin düzeyinin belirlenebilmesi için "Kontrol Listesi" ve "Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği", çocukların ve ebeveynlerin Kütüphane Programına dair memnuniyetlerini nitel olarak inceleyebilmek için ise "Çocuk Memnuniyet Anketi" ve "Ebeveyn Memnuniyet Anketi" kullanılmıştır.

Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı'nın ve Kontrol Listesi^{2'}nin Geliştirilmesine dair detaylar, Temiz (2023) tarafından aktarılmıştır. 48-72 ay çocukların yaşam becerileri düzeyini belirlemeyi amaçlayan Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği (EÇYBÖ) ise Bilir (2019) tarafından geliştirilmiştir. Çocuk Memnuniyet Anketi, çocukların, uygulanan programa dair duygu ve düşüncelerinin öğrenilmesi için araştırmacının kendisi tarafından geliştirilen açık ve kapalı uçlu toplam sekiz adet sorudan oluşmaktadır. Ebeveyn Memnuniyet Anketi ise anne ya da babaların³, çocuklarına uygulanan programa dair duygu ve düşüncelerinin öğrenilmesi için yine araştırmacının kendisi tarafından geliştirilen on iki adet sorudan oluşmaktadır. Her iki ankette sözü edilen sorular, Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının tamamen sona ermesinden sonra her çocuğa ve ebeveyne ayrı ayrı olarak sunulmuş ve değerlendirme nitel olarak gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verilerinin toplanması için gereken izinlerin (Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon İzni⁴, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni ve Sincan Kaymakamlığı İzni) alınmasının ardından örneklem grubu olan çocukların ailelerine bilgilendirme semineri verilmiş ve çalışmaya onay veren ebeveynlere Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeğinin ön testi uygulanmıştır. Ardından deney ve kontrol grubundaki çocuklara Kontrol Listesinin ön testi yapılmıştır. Bu iki uygulama 31 Ekim-04 Kasım 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Sonrasında Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı deney grubundaki çocuklara uygulanmıştır. Programın başlangıç tarihi 07 Kasım 2022 olup, sonlanma tarihi 08 Aralık 2022'dir (Beş hafta boyunca, haftada iki kez, toplam on uygulama olmak üzere). 09 Aralık 2022'de son testler, aradan beş hafta geçmesinin ardından 20 Ocak 22 tarihinde de aradan geçen zamanda çocukların öğrenme düzeylerinde bir değişiklik olup olmadığının tespit edilebilmesi için kalıcılık testleri uygulanmıştır.

- 2 Temiz (2023) tarafından geliştirilen ve öntest/sontest/kalıcılık testi olarak kullanılan Kontrol Listesi, Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO, 1994) ifade ettiği yaşam becerilerinin tanımlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Listede bulunan maddeler, yaşam becerilerinin tanımlarında geçen hedeflerin edinilip edinilmediğini ("Var" ya da "Yok" biçiminde puanlanarak) gösteren performansların değerlendirildiği yönergelerden oluşmaktadır. Böylece çocukların yaşam becerileri düzeyleri, bu performanslar üzerinden ölçülmektedir. Elde edilen veriler değerlendirilirken, çocukların yaşam becerileri düzeylerini belirlemek kadar, uygulanan Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının deney ve kontrol grupları arasında fark yaratıp yaratmadığını tespit etmek de hedeflenmiştir. Kontrol listesi, 1.-8. soruları arası bilişsel yaşam becerileri, 9.-16. soruları arası sosyal yaşam becerileri ve 17.-24. soruları arası ise duygusal yaşam becerileri olmak üzere 24 sorudan oluşmaktadır.
- 3 Uygulamalar başlamadan önce programdaki etkinlikler hakkında bilgilendirilen ve istedikleri uygulamada gözlem yapabilecekleri belirtilen ebeveynlerin, çocukları tarafından eve götürülen etkinlik materyallerini (uygulama sayfaları, kuklalar, labirentler, kart oyunları vb.) incelemelerine de fırsat verilmiştir.
- 4 Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 14.10.2022 tarih ve E-35853172-755.02.06-00002456129 sayılı kararı ile etik onayı alınmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada nicel ve nitel bulgular için ayrı ayrı veri analizi yapılmıştır. Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının çocukların yaşam becerileri üzerinde etkisi olup olmadığı ve bu etkinin hangi yönde olduğu bağımsız örneklem t testi ve bağımlı örneklem t testi ile analiz edilmiştir. Programın çocukların yaşam becerileri üzerindeki etkilerinde bir değişiklik olup olmadığı ise bağımlı örneklem t testi ile incelenmiştir. Memnuniyet Anketlerine ilişkin nitel veriler ise betimsel analizler yapılarak sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde öncelikle Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının uygulanması öncesi ve sonrasında toplanan nicel verilere dair bulgulara yer verilmiştir. Anılan nicel veriler Kontrol Listesi ve Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeğinden elde edilen puanlardır. Devamında ise hem çocuklara, hem de ailelere uygulanan Memnuniyet Anketleri verileri incelenmiş ve nitel sonuçlar tartışılmıştır.

İlk olarak nicel bulguların ele alınmasıyla bir ön analiz yapılmıştır. Bu analizin amacı, çalışmanın ana analizlerinden önce, deney ve kontrol gruplarındaki çocukların yaşam becerileri düzeylerinin benzer olduğunu görmektir. Bu hedefle bağımsız örneklem t testi yapılmış ve sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Deney ve Kontrol Grubu Çocukların Yaşam Becerileri Ön Test Puanlarının Bağımsız Örneklem t testi Sonuçları

Çocuk	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
Yaşam Becerileri Puanları	Deney	30	,99	,22	,052	,959
	Kontrol	27	,99	,27		

Tablo 1’den de izlenebileceği gibi, deney ve kontrol gruplarının yaşam becerileri ön test puan ortalamaları arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p=0,959 > \alpha=0,05$). Böylece her iki gruptaki çocukların yaşam becerileri düzeylerinin birbirine denk olduğu ve ilerleyen analizlerde görülebilecek gruplar arası farklılıkların gruplara yapılan müdahalelerden kaynaklanacağı (Büyüköztürk, 2021, s.19, Field ve Hole, 2019, s.97, Neuman, 2020, s. 477) sonucuna varılabilmektedir.

Çalışmanın devamında yapılan analizlerde Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının etkisi değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları, “Çocukların yaşam becerileri toplam puanlarına dair bulgular” ve “Ebeveynlerden elde edilen Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeğinin toplam puanlarına dair bulgular” olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

Çocukların Yaşam Becerileri Toplam Puanlarına Dair Bulgular

Bu grupta ilk olarak, deney ve kontrol gruplarındaki çocukların yaşam becerileri son test toplam puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ele alınmıştır. Sözü edilen son test toplam puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği, Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile ayrı ayrı belirlenmiş; ardından deney ve kontrol gruplarındaki çocukların yaşam becerileri son test puan toplamalarında farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t testi ile değerlendirilmiştir. Bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Deney ve Kontrol Grubu Çocukların Yaşam Becerileri Son Test Toplam Puanlarının Karşılaştırılmasına Dair Bulgular

Çocuk	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
Yaşam Becerileri Puanları	Deney	30	1,70	,17	10,514	,000
	Kontrol	27	1,13	,24		

Tablo 2'de, yapılan t testi sonucunda deney ve kontrol grubundaki çocukların son test toplam puanları ortalamaları (deney grubu $\bar{x}=1,70$ ve kontrol grubu $\bar{x}=1,13$) arasında fark olduğu görülmüştür ($p=0,000 < \alpha=0,05$). Deney grubundaki çocukların yaşam becerileri son test puan ortalamalarının, kontrol grubundakilerden anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur ($t: 10,514$; $p < 0,05$). Bu doğrultuda Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark oluşturduğu söylenebilmektedir.

Ele alınan diğer bulgular, deney grubundaki çocukların yaşam becerileri ön test ve son test toplam puanlarının karşılaştırılmasına ilişkindir. Bu nedenle öncelikle Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile deney grubundaki çocukların yaşam becerilerine dair ön test ve son test toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Sonrasında ise deney grubundaki çocukların yaşam becerileri ön test ve son test puan toplamalarında farklılık olup olmadığı bağımlı örneklem t testi ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3

Deney Grubundaki Çocukların Yaşam Becerileri Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Örneklem t testi Sonuçları

Deney Gr.	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
Yaşam Becerileri Puanları	Ön Test	30	,99	,22	17,704	,000
	Son Test	30	1,70	,17		

Tablo 3'e göre, yapılan t testi sonucu deney grubundaki çocukların yaşam becerileri ön test ve son test puanları ortalamaları (ön test $\bar{x}=,99$ ve son test $\bar{x}=1,70$) arasında fark olduğu görülmektedir ($p=0,000 < \alpha=0,05$). Ayrıca deney grubunda bulunan çocukların yaşam becerileri son test puan ortalamaları, ön test puan ortalamalarından anlamlı olarak yüksektir ($t: 17,704; p < 0,05$).

Kontrol grubundaki çocukların yaşam becerileri ön test ve son test toplam puanlarının t testi ile karşılaştırıldığı bulgular (ön test $\bar{x} =,99$ ve son-test $\bar{x} =1,13$), kontrol grubundan elde edilen yaşam becerileri ön test ve son test puanları ortalamaları arasında fark olduğunu ($p=0,000 < \alpha=0,05$) göstermiştir. Buna dair bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Kontrol Grubundaki Çocukların Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Örneklem t testi Sonuçları

Kontrol Gr.	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
Yaşam Becerileri Puanları	Ön Test	27	,99	,27	-5,939	,000
	Son Test	27	1,13	,24		

Bunun için öncelikle Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile kontrol grubunun yaşam becerileri ön test ve son test toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Sonrasında ön test ve son test puan toplamları arasında farklılık olup olmadığı araştırılmış ve $n=27 < 30$ olduğundan bağımlı örneklem t testi kullanılmıştır. Sonuçta, kontrol grubunun yaşam becerileri son test puan ortalamalarının, ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür ($t: -5,939; p < 0,05$).

Bulgular incelendiğinde Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına dahil olan deney grubunun da, bu programdan yararlanmayan kontrol grubunun da ön test ve son test puanlarında farklılaşma olduğu görülmektedir. Bu durumda Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının ayırıcı etkisinin incelenmesi için her iki grubun yaşam becerileri ön test ve son testinden aldıkları puanlara bakılarak erişi (fark) puanları oluşturulmuş ve gruplar arası erişi puan ortalamaları bağımsız örneklem t testi ile karşılaştırılmıştır. Sözü edilen bulgular ise Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5

Deney ve Kontrol Gruplarının Yaşam Becerileri Erişi (Fark) Puanları için Bağımsız Örneklem t testi Sonuçları

Deney/Kont. Gr.	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
Yaşam Becerileri Puanları	Deney	30	,71	,22	11,805	,000
	Kontrol	27	,14	,12		

Tablo 5’de, deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test yaşam becerileri erişim puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğu izlenmektedir ($t=11,805$; $p=0,000 < \alpha=0,05$). Bu bulgulara göre, Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı sonrasında deney grubundaki çocukların yaşam becerileri düzeyinde, programa dahil olmayan kontrol grubunun yaşam beceri düzeylerinden anlamlı derecede daha yüksek puan artışı olduğu söylenebilmektedir. Böylece gruplar arasındaki farkın deneysel koşullara dayalı olduğunu söylemek mümkündür.

Deney grubundaki çocukların yaşam becerileri son test ve kalıcılık testi puanlarının t testi ile karşılaştırıldığı bulgularda ise (son test $\bar{x} =1,70$ ve kalıcılık testi $\bar{x} =1,76$), ortalamalar arasında fark olduğu görülmektedir ($p=0,000 < \alpha=0,05$). Buna dair bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Deney Grubundaki Çocukların Yaşam Becerileri Son Test ve Kalıcılık Testi Puanlarının Bağımlı Örneklem t testi Sonuçları

Deney Gr.	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
Yaşam Becerileri Puanları	Son Test	30	1,70	1,68	4,903	,000
	Kalıcılık	30	1,76	,15		

Bunun için öncelikle Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile deney grubunun yaşam becerileri son test ve kalıcılık puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği belirlenmiştir. Ardından deney grubundaki çocukların yaşam becerileri son test puan ortalamalarının, kalıcılık test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu ($t: 4,903$; $p < 0,05$) izlenmektedir. Bu durumda çocukların Kütüphanede Yaşam Becerileri Programından yüksek düzeyde yarar gördüğü ve yaşam becerileri ile ilgili öğrendiklerinin ve tecrübelerinin kalıcı olduğu söylenebilmektedir (bkz. Tablo 6).

Ebeveynlerden Elde Edilen Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeğinin Toplam Puanlarına Dair Bulgular

Bu başlık altında ilk olarak, deney ve kontrol gruplarındaki ebeveynlerin erken çocukluk yaşam becerileri ölçeğinin son test toplam puanları (deney grubu $\bar{x} = 4,00$, kontrol grubu $\bar{x} = 3,93$) karşılaştırılmıştır. Bunun için öncelikle Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile son test toplam puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir; ardından gruplardaki çocukların yaşam becerileri son test puan toplamlarında farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t testi ile değerlendirilmiştir. Bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Deney ve Kontrol Gruplarındaki Ebeveynlerden Elde Edilen Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği Son Test Puanlarının Bağımsız Örneklem t testi Sonuçları

Ebeveyn	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
EÇYBÖ Puanları	Deney	30	4,00	,37	,916	,365
	Kontrol	27	3,93	,52		

Yapılan t testi, gruplardaki çocukların ebeveynlerinin son test toplam puanları ortalamaları arasında fark bulunmadığını göstermektedir ($p=0,365 > \alpha=0,05$). Buna göre, ebeveynlerin çocukları hakkındaki izlenimlerini gösteren EÇYBÖ puanlarının ortalamaları, Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının gruplar arasında fark yaratmadığına işaret etmektedir (bkz. Tablo 7).

Deney grubundaki ebeveynlerin Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği ön test ve son test toplam puanlarının t testi ile karşılaştırıldığı bulgular (ön test $\bar{x} = 3,71$ ve son-test $\bar{x} = 4,01$), kontrol grubundan elde edilen yaşam becerileri ön test ve son test puanları ortalamaları arasında fark olduğunu ($p=0,000 < \alpha=0,05$) göstermiştir. Bu nedenle öncelikle Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile deney grubundaki ebeveynlerin Erken Çocukluk Yaşam Becerilerine dair ön test ve son test toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Sonrasında ise deney grubundaki ebeveynlerin EÇBYÖ ön test ve son test puan toplamlarında farklılık olup olmadığı bağımlı örneklem t testi ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Deney Grubundaki Ebeveynlerden Elde Edilen Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Örneklem t testi Sonuçları

Deney Gr.	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
EÇYBÖ Puanları	Ön Test	30	3,71	,38	5,633	,000
	Son Test	30	4,01	,57		

Tablo 8'de de izlenebileceği gibi, deney grubundaki çocukların ebeveynlerinin EÇYBÖ son test puan ortalamaları, ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksektir (t: 5,633; $p < 0,05$).

Kontrol grubundaki ebeveynlerin Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği ön test ve son test toplam puanlarının t testi ile karşılaştırıldığı bulgular ise (ön test $\bar{x} = 3,83$ ve son-test $\bar{x} = 3,93$), kontrol grubundan elde edilen yaşam becerileri ön test ve son test puanları ortalamaları arasında fark olduğunu ($p = 0,011 < \alpha = 0,05$) göstermiştir. Bu doğrultuda öncelikle Kolmogorov Smirnov ve Shapiro Wilk testleri ile kontrol grubundaki ebeveynlerin Erken Çocukluk Yaşam Becerilerine dair ön test ve son test toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Sonrasında ise kontrol grubundaki ebeveynlerin EÇYBÖ ön test ve son test puan toplamalarında farklılık olup olmadığı bağımlı örneklem t testi ile incelenmiştir. Bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Kontrol Grubundaki Ebeveynlerden Elde Edilen Erken Çocukluk Yaşam Becerileri Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanlarının Bağımlı Örneklem t testi Sonuçları

Kontrol Gr.	Gruplar	N	Aritmetik Ortalama	Std. Sapma	t değeri	p
EÇYBÖ Puanları	Ön Test	27	3,83	,56	-2,731	,011
	Son Test	27	3,93	,52		

Tablo 9'da da görülebileceği gibi, kontrol grubundaki çocukların ebeveynlerinin EÇYBÖ son test puan ortalamalarının, ön test puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur (t: -2,731; $p < 0,05$).

Çocukların ve Ailelerin Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına Dair Memnuniyetlerine İlişkin Bulgular

Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına katılan çocukların ve ailelerinin memnuniyetlerine dair bulguların aktarıldığı bu bölümde, deney grubundaki çocuklar ve ailelerinden elde edilen verilerin nitel ve nicel incelemelerine dayalı değerlendirmelere yer verilmiştir. “Çocuk memnuniyetine ilişkin bulgular” ve “Ebeveyn memnuniyetine ilişkin bulgular” olmak üzere iki grupta incelenen bulgular aşağıdaki gibidir.

Çocuk Memnuniyetine İlişkin Bulgular

Çocuk memnuniyetine ilişkin bulgular, 8 adet açık ve kapalı uçlu sorudan oluşan bir anketin uygulanmasıyla elde edilmiştir. Uygulama, Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına dahil olan deney grubundaki çocuklara (30 çocuk-13 kız ve 17 erkek) ön test, son test ve kalıcılık testlerinin uygulanmasının ardından yapılmıştır. Sorular sayesinde çocukların uygulamadaki etkinliklerden hatırladıklarının, bu etkinliklere dair olumlu ya da olumsuz duygu ve düşüncelerinin, kütüphanede yapmaktan hoşlanacaklarını düşündükleri başka etkinlikler olup olmadığının öğrenilmesi mümkün olmuştur. Buna dair özet sonuçlar ve tabloların bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Bulgulara göre çocuklar program kapsamında kendilerine sunulan oyunlu etkinlikleri hatırlayabilmekte ve nasıl oynadıklarını aradan geçen zamana rağmen tekrar anlatabilmektedir. Bu da çocukların programın kapsamındakileri kalıcı şekilde öğrendiklerini göstermektedir. Çocukların hatırladıkları etkinlikler ve ilgili sonuçlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10

Anketin Birinci Sorusu Olan “Kütüphanede Gerçekleştirdiğimiz Oyunlu Etkinliklerden En Çok Hangilerini Hatırlıyorsunuz?” İfadesine Verilen Yanıtlar

Çocuk yanıtları ve kodlar	Çocukların hatırladığı oyunlar	Çocukların hatırlama frekansı
Kartlı oyun (Kart dağıtıyordun, Biz de o karttaki numaralardan kitabı buluyorduk, ben onu en çok hatırladım, D-9, D-10, D-12, D-15, D-16, D-17, D-27, D-29).	“Kütüphane Yelpazesi” (Oyunun içeriği: Kitapların yerini kartta yazan numaraya/kart rengine göre raflarda bulma)	8 %27
Labirentli oyun (D-5, D-11, D-13, D-18, D-20).	“Kitap Bulmaca” (Oyunun içeriği: Çözdüğü labirentin sonunda ulaştığı sayıyı taşıyan rafa gidip kitap seçme/bulma)	5 %17
Kütüphane kurallarıyla ilgili oyunlar (Kart çektirdin, sonra kuralları konuştuk, D-4, D-6, D-24, D-25).	“Kitap Bakımı Bilmecesi”, “Yap Yapma”, “Kuralları Bilmeyen Var” (Oyunun içeriği: Kütüphane kurallarının hatırlanması)	4 %13
Üzgün kitabın olduğu oyun (Üzgün kitap vardı, ona çözüm düşünmüştük, D-19, D-22, D-26, D-31).	“O Kitabın Yerde Olsam” (Oyunun içeriği: Az ödünç alınan kitapların tanıtımını yaparak, kitabın daha çok tercih edilmesinin sağlanması)	4 %13
Kuklalı oyun (D-2, D-7, D-30).	“Kütüphanedeki Dost” (Oyunun içeriği: Kütüphaneye ilişkin olumlu/olumsuz duygu/düşünce / algıların paylaşılmasını sağlama)	3 %10
Kitap önerme oyunu (D-3, D-14).	“Kütüphaneme Kitap Öneriyorum” (Oyunun içeriği: Kütüphanede kitapların daha çok ödünç alınması için tanıtımının yapılmasını sağlama)	2 %7
Kitapların yerini bulma oyunu (Küçük kitapları küçük yere, büyükleri büyük yere getirme oyunu, D-8, D-23).	“Raflara Sığar Mı?” (Oyunun içeriği: Kitapların hangi raflarda, nasıl düzenleneceği ve organize edileceği ile ilgili deneyim kazandırma)	2 %7
Ne işe yaradığını soran oyun (D-28).	“Nasıl Kullanırsın?” (Kütüphanelerdeki eşyaların, nesnelerin kullanılma amaçları hakkında fikir sahibi olma)	1 %3
Başka kütüphaneden isteme oyunu (Kitap kütüphanede yoksa diğer kütüphaneden istemiştik, mektup yazıp, D-21).	“Kütüphaneciyeye Yazıyoruz” (Oyunun içeriği: Kütüphaneler arası ödünç verme sistemi hakkında bilgi verme)	1 %3

Çocukların oyunların amacının sorulduğu sorularda, 'öğrenme' ve 'eğlenme' kelimelerini sıklıkla geçirdikleri görülmektedir (bkz. Tablo 11).

Tablo 11

Anketin İkinci Sorusu Olan "Bu Etkinlikleri Sence Neden Yaptık?" İfadesine Verilen Yanıtlar

"Öğrenmek İçin" yanıtını veren çocukların kodları ve frekansları	"Eğlenmek İçin" yanıtını veren çocukların kodları ve frekansları	"Sevmek İçin" yanıtını veren çocukların kodları ve frekansları	"Bilmiyorum" yanıtını veren çocukların kodları ve frekansları
D-2, D-3, D-8, D-14, D-16, D-18, D-25: D-5, D-9, D-11, D-19, D-21, D-22, D-23, D-24, D-26, D-28, D-29	D-4, D-10, D-13, D-15, D-17, D-27	D-6, D-7, D-12	D-20
20 %61	9 %27	3 %9	1 %3

Çocukların kütüphane ortamında oynadıkları oyunları sevdiğini bildirmişler ve oyunlara dair hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları yönleri aktarabildikleri görülmüştür. En sevilen oyunun Modül 2 kapsamındaki Sosyal Yaşam Beceri etkinliklerinden Kütüphane Yalpazesi (n=12, %38) olduğu, bunu sırasıyla Modül 3'teki Duygusal Yaşam Becerileri ve Modül 1'deki Bilişsel Yaşam Becerileri kapsamındaki oyunların (Kütüphanedeki Dost n=7, %22 ve Kitap Bulmaca n=6, %19) izlediği anlaşılmaktadır. Tüm sonuçlar incelendiğinde ise çocukların en çok sevdiğileri etkinlikler kapsamında her modülden eşit sayıda oyun ismi verdiği izlenmektedir. Anketin bir başka sorusunda çocukların %83'ünün (n=19) hoşlanmadığı bir etkinlik tanımlamadığı görülmektedir. Çocukların %17'sinin ise hoşlanmadığı oyunlar olarak Sürprizli Kitap (n=2, %9), Labirent Oyunu (n=1, %4) ve Kuklalı Oyun (n=1, %4) olarak tanımladıkları etkinliklerden söz ettikleri anlaşılmaktadır.

Çocukların Kütüphanede Yaşam Becerileri Programını, bu programa yeni oyunlar önerebilecek denli içselleştirdikleri (n=12, %40) ve bu oyunların büyük oranda özgün fikirlerden oluştuğu izlenmektedir. Tablo 12'de çocukların programa eklenmesi için önerdikleri oyunlara dair cümlelerine yer verilmiştir.

Tablo 12

Anketin Yedinci Sorusu Olan "Sen Kütüphanede Başka Neler Yapmak/Hangi Oyunları Oynamak İsterdin?" İfadesine Verilen Yanıtlar

Çocukların yanıtlarının başlıkları	Çocukların yanıtları, kodları ve frekansları	Yanıtların frekansı
"Bilmiyorum"	D-2, D-3, D-4, D-5, D-6, D-7, D-10, D-11, D-12, D-15, D-16, D-17, D-20, D-23, D-25, D-28, D-30: Bilmiyorum	17 %57
"Farklı oyunlar"	D-8: Yağ satarım bal satarım oynattırdım. D-9: Kart oyunları seviyorum ben. Kartlar yapardım, görevler yazardı üzerinde. Kartı kitapların içine koyardım. Kitabı alan o görevi yapıp kitabı öyle alırdı. D-13: Körebe oynattırdım. D-14: Kütüphanede kitap saklambacı oynattırdım. D-18: Kitapları karışık olarak masaya koyarım. Çocuklar zil çalınca kitapları yerine koyardım. D-19: Kütüphanede sessiz olma oyunu oynattırdım. Kulaktan kulağa gibi bir oyun olurdu mesela D-21: Mesela raftaki kitapların arasına sürpriz saklardım. Sonra numarayı verirdim, o sürprizi bulurdunuz. D-22 ve D-27: Kimsenin bilmediği dilde yazılmış kitapları bulurdum. Kapağına bakardık, hikâyesini tahmin ederdik. D-24: Resim yaptırırdım, kitapların kapaklarının aynısını yapardık. Sonra dergi yapardık. D-26: Üzgünlü, mutlulu oyunlar oynattırdım. D-29: Ben hep hareketli oyun oynattırdım, çünkü oturunca sıkılıyorum.	12 %40
"Senin oyunlarını oynattırdım"	D-31: Ben senin oyunlarını oynattırdım. Hepsi çok güzeldi.	1 %3

Memnuniyet Anketine çocukların verdikleri yanıtlar incelendiğinde Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına dair memnuniyetlerinin genel anlamda yüksek olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Ebeveyn Memnuniyetine İlişkin Bulgular

Ebeveyn memnuniyetine ilişkin bulgular, açık ve kapalı uçlu olmak üzere toplam 12 sorudan oluşan bir anketin uygulanmasıyla elde edilmiştir. Uygulama, Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına dahil olan deney grubundaki çocukların ebeveynlerine (30 ebeveyn) ön test, son test ve kalıcılık testlerinin uygulanmasının ardından yapılmıştır. Ebeveynlerden, uygulanan program sonrasında çocuklarının yaşam becerilerinde izledikleri değişiklikleri aktarmaları ve program ile ilgili eleştiri ve önerilerini paylaşmaları istenmiştir. Ebeveynler arasından biri hariç tümünden yanıt alınmıştır. Bu yanıtlara dair özet sonuçlar ve tabloların bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 13

Anketin Birinci Sorusu Olan "Uygulamalar Sonucunda Çocuğunuzun Yaşam Becerileri İle İlgili Değişiklikler Yaşandı mı?" İfadesine Verilen Yanıtlar

Yanıtlar	Sayı	%
Evet	37	90
Hayır	4	10

Tablo 13'den de izlenebileceği gibi, "Evet" yanıtı veren ebeveynlerin değişiklik izlediklerini belirttikleri cümleleri; "Karar vermede yaşandı, Empati kurmaya başladı, İletişim konusunda yaşandı, Problem çözüme konusunda yaşandı, Daha özgüvenli oldu, Daha paylaşımcı, Yaratıcılığı biraz daha arttı, Genel olarak tüm becerilerini daha da güzel ilerlettiğini düşünüyorum, Daha çok soru sormaya başladı, Arkadaşlarına ve kitaplarına nasıl davranacağına değişiklik yaşandı" olarak ifade ettikleri görülmektedir. Bu doğrultuda, uygulamada kullanılan yöntemleri yararlı bulup bulmadıklarına dair soruda ebeveynlerin yanıtlarının %88'inin (21 yanıt) uygulamada kullanılan yöntemleri çok yararlı olduğuna, %8'inin (2 yanıt) ise yararı olmadığına vurgu yaptığı izlenmektedir. Benzer şekilde anketin uygulamada kullanılan materyallere dair fikirlerin sorulduğu sorusunda ebeveynlerin yanıtlarının %86'sının (12 yanıt) uygulamada kullanılan materyallerin çok yararlı olduğuna, %14'ünün (2 yanıt) ise yararı olmadığına yönelik olduğu görülmektedir. Aynı sorunun kullanılan yöntemlere dair olarak yöneltilen şeklinde ise verilen yanıtların %88'inin (21 yanıt) uygulamada kullanılan yöntemleri çok yararlı olduğuna, %8'inin (2 yanıt) ise yararı olmadığına yönelik fikir bildirdiği anlaşılmaktadır.

Anketin öneri ya da katkıları öğrenmek amacıyla sorulan sorusunda ebeveynlerin verdikleri yanıtların %64'ünün (9 yanıt) herhangi bir ekleme yapmadığı ya da öneride bulunmak istemediği görülmektedir. Önerilerini ifade eden yanıtların ise etkinliklere ayrılan sürenin arttırılması, çocuklara daha fazla sıra gelmesi yönünde ayarlamalar yapılması, oturma düzeninin daha iyi oluşturulması, etkinliklerin daha fazla tekrarlanması ve daha farklı oyunlar eklenmesi noktalarına değindiği izlenmektedir. Yanıtlar Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14*Eklemek Ya Da Önermek İstedikleriniz Var Mı? Varsa Belirtiniz.” İfadesine Verilen Yanıtlar*

Yanıtlar	Sayı	%
Yok, teşekkürler	9	64
Daha fazla gün ve saat sayısı olabilirdi.	1	7,1
Çocuklara daha fazla sıra gelebilirdi	1	7,1
Daha iyi bir oturma düzeni olabilirdi	1	7,1
Tekrar olmasını öneriyorum	1	7,1
Daha farklı oyunlar eklenebilir diye düşünüyorum.	1	7,1

Çalışmanın bulgularına genel olarak bakıldığında, Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının çocuklukların yaşam becerilerine olumlu etkisinin olduğu, programı deneyimleyen deney grubundaki çocukların yaşam becerileri düzeylerinin kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek bulunduğu görülmektedir. Geliştirilen programa dair çocuklardan ve ebeveynlerden alınan yanıtlar ise her iki grubun da Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına dair olumlu duygu ve düşünceler ilettiklerini göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bulguları, Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı uygulanan deney grubunun puanlarının uygulama öncesi ve sonrasında farklılaştığını, ayrıca deney ve kontrol grupları arasında da anlamlı bir fark izlendiğini göstermektedir. Gruplar arasındaki bu fark deneysel koşulların yarattığı bir sonuç olarak tespit edilmekte ve diğer sonuçlar bakımından destekleyici olmaktadır. Programa dahil olmayan kontrol grubundaki çocukların puan ortalamalarının artış göstermesi ise, devam ettikleri ilköğretim okulunun ana sınıfında takip ettikleri eğitim programı ve büyüme etkisi ile açıklanabilmektedir. Bunun yanı sıra Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının kalıcılığı da test edilmiş ve deney grubundaki çocukların program içeriklerini öğrendiği ve aradan geçen zaman sonrasında hatırlayabildikleri anlaşılmıştır.

Çalışmanın ebeveynlere dair bulgularında ise tersi bir sonuç beklendiği halde, deney ve kontrol gruplarındaki ebeveynlerin EÇYBÖ son test toplam puanlarının arasında fark olmadığı görülmüştür. Her iki gruptaki ailelerin de (kontrol grubu ailelerin çocukları programa dahil olmadıkları halde) çocuklarının yaşam becerilerinin geliştiğine dair gözlem iletmis görünmektedir. Bu durumun, araştırmacının uygulama dışındaki gözlemleri ile açıklanması mümkün olmuştur. Araştırmacı çalışmanın başında hem deney hem de kontrol grubu ailelerle yaptığı bilgilendirme toplantısında kontrol grubundaki ebeveynlere, onların çocuklarına uygulama yapılmayacağını aktarmıştır.

Ancak bu ebeveynlerin bir kısmının çocuklarının uygulamaya katıldığını düşünerek zaman zaman araştırmacıya (karşılaştıkları durumlarda) teşekkürlerini sundukları gözlemlenmiştir. Buradan yola çıkılarak kontrol grubundaki ailelerin, kendi çocuklarının da uygulamaya katıldığına ve plasebo etkisi⁵ ile geliştiklerine inandıkları düşünülmekte ve bu inançlarını EBYÇÖ'ne yansıttıkları sanılmaktadır. Burada esas olan; çocukların puanlarında farklılık izlenmesine dayalı bulgular olduğundan, deney ve kontrol gruplarındaki çocukların son testlerinde anlamlı bir fark gözlenmesi yeterli olmuştur. Devamındaki bulgularda deney grubundaki ebeveynlerin EBYÇÖ ön test ve son test puanları arasında fark olması çocuklardan alınan sonuçlarla paralellik göstermektedir. Öncelikli olarak çocukların performansından elde edilen puanlara bakılsa da, ebeveyn gözlemlerinden alınan sonuçların da bunlara tutarlılık göstermesi sonuçların daha güvenilir olması yönünde belirleyicidir.

Çalışmada Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına dair memnuniyetin nitel sonuçları ise çocuklar ve ebeveynler için ayrı ayrı incelenmiştir. Çocuklardan alınan sonuçlar, Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına dair genel algılarının tamamen olumlu olduğunu, ebeveynlerin de memnuniyetlerini belirtmek konusunda çocuklarıyla tutarlı ifadeler kullandıklarını göstermektedir.

Çalışmanın sonuçları, sürecin en başında verilen araştırma hedefleriyle karşılaştırıldığında; oyunlu etkinlikler, hikâyeler ve kukla tiyatrosu içerikleriyle çocukların gelişimsel dönemlerine uygunluğu sağlanmış ve hem erken çocukluk dönemi hem yaşam becerileri hem de çocuk kütüphanelerini bilgi okuryazarlığı temelinden yola çıkarak birleştirebilmiş özgün bir kütüphane programının oluşturulabilmiş olduğu görülmektedir. Bu programın, kütüphane ortamında çocukların yaşam becerilerine olumlu katkı sağlayabildiğinin anlaşılması, etkinin kalıcı olduğunun görülmesi ve hem çocukların hem de ebeveynlerin programı olumlu, eğlenceli ve geliştirici bulduğunu ifade etmesi diğer hedeflerin de gerçekleştirilebildiğini göstermektedir. Bu durumda Kütüphane Yaşam Becerileri Programının hem çocuklar hem de ebeveynler bakımından kazanım sağlayacağı, yaşam becerileri ve bilgi okuryazarlığı bakımından destekleyen bir katkı sunabileceği söylenebilmektedir.

Literatür incelendiğinde, kütüphanelerde erken dönemden başlayarak bilgiye ve sosyal becerilere dayalı etkinlik ve uygulamaların gerçekleştirilmesinin hem bilgi okuryazarlığına hem de yaşam becerilerine önemli katkıları olacağını savunan araştırmacı ve uygulamacıların olduğu izlenmektedir. Sözü edilen çalışmaların pek çoğu kütüphane ortamında yaşam becerilerinin geliştirilmesine dayalı, planlı hizmetler tasarlanmasının önemine değinmektedir. Bu çalışmalarda araştırmacıların bilgi okuryazarlığının temelindeki becerilere vurgu yaptıkları, bilginin yanı sıra sorgulama ve

5 Plasebo etkisi: Tedavinin, özelde alınan ilaç konusundaki inanç ve beklentilerin, plasebo niteliğindeki maddeye karşı klinik yanıt ortaya çıkarması olarak tanımlanmaktadır (Karakaş, 2017).

öğrenmeyi öğretme üzerinde de durdukları ve bunların oyunlar, hikâyeler, masa başı etkinlikleri, dramalar vb. yollarla verilmesini önerdikleri görülmektedir.

Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı, literatürde yer alan tüm bu çalışmaların vurguladığı ve önerdiği noktalardan yola çıkmakta, hedefleri ve kazanımları önceden belirlenmiş, çocuğa göre hazırlanmış, devamlı ve sürdürülebilir özellikte, etkisi ölçülebilen ve alınan sonuçlara göre yenilenip güncellenebilen, kuramsal bilgi ve uygulamalara dayandırılmasının yanı sıra çocukların gelişim düzeylerine göre şekillendirilmiş bir kütüphane programı olma özelliği göstermektedir. Bu yönüyle literatür ile paralellik göstermesinin yanı sıra çocukların ihtiyaçlarına göre hazırlanması gerekliliği yönünden de geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Dünyada ve ülkemizde Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının içerik özelliklerini taşıyan programların geliştirildiği çalışmalara az sayıda rastlanmaktadır. Buna dair çalışmalarda çoğunlukla çeşitli uygulamalar yapılarak duruma dair aktarımlarda bulunulmakta, bazılarında da mevcut çalışmadaki gibi uygulama içeriğindeki müdahalenin etkisi açıklanmaktadır. Sundukları uygulamalar ve çocukların yaşadığı deneyimleri aktaran araştırmacıların önerdiği etkinlikler ile Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının içeriğinin birbirine paralel olduğu (oyunlar, masallar/hikayeler, panolar halinde sunulan görsel materyaller, sosyal ve bilişsel etkinlikler, duygusal zeka etkinlikleri, çalışma sayfaları, masa oyunları) görülmektedir. Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı tüm bu çalışmaları birbirinden bağımsız uygulamalar halinde tasarlamak yerine; etkisi incelenen, planlı bir program olarak hazırlamayı hedeflemiştir. Benzeyen diğer yönleri ise hem Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının hem de etkisi incelenen diğer Kütüphane programlarının, çocukların çeşitli becerileri üzerinde etkili olduğu ve onlara olumlu katkılar sunduğu sonucuna ulaşılmış olmasıdır.

Kütüphanede Yaşam Becerileri Programına dair memnuniyet bulgularının çocukların ve ebeveynlerin olumlu açıklamalarını içerdiği görülmektedir. Literatürde çocuk ve ebeveynlerin kütüphanelerde yaşam becerileri ile ilgili bir programa dair memnuniyetlerinin spesifik olarak ele alındığı bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak çalışmaların bazılarında bilgi ve yaşam becerileri çalışan araştırmacıların nitel verileri de incelemeleri gerektiğini önerdiği, kendi çalışmalarında da bu konuları çalışırken nicel ölçümlerin yanı sıra nitel ölçümlere yer verdikleri izlenmiştir. Çalışmaların sonuçlarının da mevcut çalışma ile örtüştüğü, çocukların öğrenmenin yanı sıra eğlenmenin önemine vurgu yaparak ihtiyaç ya da beğeni ifade ettikleri ve bu tipteki etkinlikleri istediklerini göstermiştir.

Çeşitli sonuçlarıyla ele alınan Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının verimli kullanılabilmesi ve farklı açılardan incelenerek de uygulanabilmesi için çeşitli önerilerde bulunulmuştur:

- Programa dair uygulama yapılırken çocuk sayısının 25-30 ile sınırlı kalması çocukların etkin katılımının sağlanması için önemlidir. Bunun yanı sıra yönergelerin tek bir kişiden alınması programa dair odaklanmanın daha üst düzeyde olmasını sağlayacaktır.
- Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı bir sınav ya da başarılması gereken bir görev gibi görülmemeli, sürece odaklı olarak sunulmalıdır. Önemli olan çocuğun kendisine sunulan etkinlikleri içselleştirebilmesi, yaşam becerilerini kazanabilmesi ya da var olanlarını pekiştirebilmesi, diğer çocukları izleyerek deneyim kazanması ve sorgulama becerilerini geliştirebilmesidir. Bu hedefin doğru anlaşılması, programın olumlu desteğinin de daha fazla olmasını sağlayacaktır.
- Program etkinliklerinin kütüphane ile sınırlı kalmamasına dikkat edilmeli, lider tarafından evde tekrarlanacak sorumluluklar verilmeli ya da destekleyecek ürünler sunulmalıdır. Bu bakımdan programa ev ödevleri, geziler ya da projeler ekleyerek güncellemeler yapmak anlamlı görünmektedir.
- Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının değerlendirilmesinde kullanılan Kontrol Listesinin daha büyük bir örneklem grubuyla çalışılmasının ve geçerlik ve güvenirlik analizlerinin çeşitlendirilmesinin daha güvenli sonuçlar elde edilmesi için önemli olacağı düşünülmektedir.
- Kütüphanede Yaşam Becerileri Programının etkisi farklı sosyal, ekonomik ve kültürel koşullarda yaşamakta olan çocuklarımıza uyarlanmalı ve benzer çalışmalarla etkisi incelenerek karşılaştırılmalıdır. Benzer şekilde farklı yaş gruplarındaki çocuklar için de yeni alt programlar ve değerlendirme araçları üzerinde çalışılmalıdır. Bu çalışmalar sadece normal gelişim gösteren çocuklarla sınırlı kalmamalı, özel gereksinimli, dezavantajlı, mülteci ya da suça sürüklenen çocuklarla da sürdürülmelidir.
- Yeni yapılacak çalışmalarda çocukların yaşam becerilerine dair olarak sadece ebeveynlerin değil, eğitimcilerinin de gözlem ve değerlendirmelerine yer verilmesi gerekmektedir.
- Olumlu etkisi tespit edilen programın ülkemizdeki kütüphanelerde yaygınlaştırılması ve daha çok sayıda çocuk tarafından deneyimlenmesinin sağlanması gerekmektedir.
- Kütüphanede Yaşam Becerileri Programı, çocuk eğitiminde paydaş olan kütüphanecilere, eğitimcilere ve ailelere hizmet içi eğitimler, seminerler ve atölyeler yoluyla kazandırılmalıdır.
- Soyut kavramlar içeren yaşam becerilerinin, çocukların gelişimsel düzeylerine uygun biçimde somutlaştırılarak sunulabilmesi için oyunun kullanılması önemlidir. Bu nedenle etkinlikler, çocukların ilgisini çekecek özellikte eğlenceli oyun içerikleriyle hazırlanmalıdır. Bu etkinlikleri bir araya toplayacak etkinlik havuzları oluşturmak ve dijital ortamda açık erişime sunmak da anlamlı olacaktır.

Çocuk kütüphanelerinin çocuklarda olumlu kişilik oluşturma ve geliştirmeye katkı sağlama; dil gelişimlerini destekleme, bilgiye erişim becerisi kazandırma; okumanın zevk ve gücünü keşfetmelerine olanak sağlama ve kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırma gibi temel işlevleri bulunmaktadır. Bunun yanı sıra temel yaşam becerileri kazandırma görevlerinin de geliştirilen ve etkililiği incelenen özel programlar ile çok daha kalıcı yararlar sağlayacak biçimde yerine getirilmesi mümkündür.

Kaynakça

- American Association of School Librarians/Association for Educational Communication and Technology. (1998). *Information literacy standards for student learning: Standards and indicators*. American Library Association. https://www.ala.org/ala/aasl/aaslproftools/informationpower/InformationLiteracyStandards_final.pdf
- Amoo, A. A. (2014). *Libraries as a third place for children in Nigeria* [Unpublished master's thesis]. Loughborough University. https://www.researchgate.net/profile/AbiolaAmoo/publication/281291001_Libraries_as_a_third_place_for_children_in_Nigeria/links/55e0429008aede0b572c9b60/Libraries-as-a-third-place-for-children-in-Nigeria.pdf
- Bergman, B. (1974). *Public library service for the preschool child*. [White paper]. Graduate Research Papers, 1754. <https://scholarworks.uni.edu/grp/1754>
- Beşir, H. (2020). *Bebek kütüphanesinde verilen "duygusal deneyimler" eğitim programının bebeklerin gelişim alanlarına ve duyu gelişimine etkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Bild Jensen-Sondrup, G. (2019). *Biblioteksverksamhet för de allra yngsta.: belastning eller belöning för bibliotekens grunduppdrag? En innehållsanalys av helge-bibliotekens planer*. (Unpublished Master's Thesis) Halmstad University. <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:1318184/FULLTEXT01.pdf>
- Bilir, Z. T. (2019). *Yaşam becerileri programının beş yaş çocuklarının yaşam becerileri, benlik algıları ve sosyal duygusal uyum düzeylerine etkisi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Blanshard, C. (1997) Children and young people: Library association guidelines for public library services. Library Association Publishing. (Original work published 1997).
- Büyüköztürk, Ş. (2021). *Deneyisel desenler öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi*. Pegem Akademi. (Orijinal yayın tarihi, 2001).
- Ciravola, H. (2015). *Life skills: Using the library-Dewey Decimal System. Starts at Eight*. <http://www.startsateight.com/using-the-library-dewey-decimal-system/>
- Cohn, P. (2018). *Museums and libraries: Community resources for developing executive function life skills*. <https://earlylearningnation.com/2018/08/museums-and-librariescommunity-resourcesfor-developing-executive-function-life-skills/>
- Cornwallis-Bate, J. (2009). *Supporting preschool learners in school libraries*. [Doctoral dissertation]. University Of Alberta.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma deseni nitel nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (S. B. Demir, 1. Baskı). (Orijinal yayın tarihi 2013). Eğiten Kitap.

- Dar, M. (2017). Libraries provide teens with important life skills/ALA Annual 2017. *School Library Journal*. <https://www.slj.com/story/libraries-provide-teens-with-important-life-skills-ala-annual-2017>
- Deplan, S. ve Leung, A. (2021). Research roundup, student edition: Social emotional learning (SEL) and early childhood. *Children and Libraries*, 19(2), 25-27.
- Fahmie, T. A. ve Luczynski, K. C. (2018). Preschool life skills: Recent advancements and future directions. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 51(1), 183-188.
- Field, A. ve Hole, G. (2019). Araştırma nasıl tasarlanır ve raporlaştırılır? (A. Özer; 1. baskı) Anı Yayıncılık. (Orijinal yayın tarihi 2003).
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). How to design and evaluate research in education. McGraw-Hill.
- Gönen, M., Temiz, N. ve Akbaş, S. C. (2015). Erken çocukluk döneminde çocuk kütüphanelerinin rolü ve önemi: Bir kütüphane programı örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, (208), 76-89.
- Grad, K. (2021). School age programs and services committee out of school time: Inspiring engagement in children's programming. *Children and Libraries*, 19(2), 33-34. <https://journals.ala.org/index.php/cal/article/view/7586/10491>
- Grassi, R. (2014). *Mind your manners: Teaching life skills in the library*. ALSC Blog. <https://www.alsc.ala.org/blog/2014/10/mind-your-manners-teaching-life-skills-in-the-library/>
- Hanley, G. P., Heal, N. A., Tiger, J. H. ve Ingvarsson, E. T. (2007). Evaluation of a classwide teaching program for developing preschool life skills. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 40(2), 277-300.
- Herb, S. L. (2012). Life, literacy, and the pursuit of happiness: The importance of libraries in the lives of young children. *World Libraries*, 19(1/2), s. 1-15. <https://worldlibraries.dom.edu/index.php/worldlib/article/download/93/30?inline=1>
- Hickey, K. (2019). Adapting the Reggio Emilia approach in libraries. *Children and Libraries*, 17(3), 13-19.
- IFLA (2011). Çocuk kütüphanesi hizmetleri için ilkeler (çev. B. Yılmaz ve S. Ekici). *Türk Kütüphaneciliği*, 24(4), 545-552.
- IFLA (2015). *How libraries for children and young adults are supporting development by providing access to information*. International Federation of Library Associations and Institutions. <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/libraries-for-children-and-young-adults.pdf>
- IFLA (2018). Guidelines for library services to children aged 0- 18/ revised. <https://www.ifla.org/publications/node/67343>
- IFRC-The International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (2013). *Life skills – skills for life – A handbook*. N. Wiedemann (Ed.). International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies Reference Centre for Psychosocial Support. <https://pscentre.org/wp-content/uploads/2018/02/Life-Skills.pdf>
- Igwebuike, E. U., Agbo, A. D., ve Echezona, N. P. (2018). Developing effective library services for children and young people in public libraries: A structured review. *Information Impact: Journal of Information and Knowledge Management*, 9(4), 14-25.

- Infante, M. A. (2018). *Collaborative and inclusive community-based occupational therapy early intervention library program for preschool children* [Unpublished Doctoral Dissertation]. Misericordia University.
- Karadeniz, C. (2011). Dünyada çocuk kütüphaneleri ve Japonya örneği: Bunko. S. Sever, C. Aslan, Ö. Kanat Soysal, S. Canlı, Ş. Önal, B. Çıldır, S. Karagül, B. N. Doğan, Ö. İnce Samur (Yay. Haz.), 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (s. 841- 847). ÇOGEM. <http://cogem.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/311/2017/01/3ucgs-2.pdf>
- Karakaş, S. (2024). Plasebo. *Prof. Dr. Sirel Karakaş Psikoloji Sözlüğü*. https://www.psikolojisozlugu.com/searchapi1?search_api_views_fulltext=plasebo
- Kim, M. (2020). *Impact assessment of a life skills intervention to enhance a government cash transfer scheme for vulnerable children*. <https://resourcecentre.savethechildren.net/document/impact-assessment-life-skills-intervention-enhance-government-cash-transfer-scheme/>
- Koimett, E. (2013). The impact of school libraries on students' life skills: The Kenyan perspective. A. Elkins, J.H. Kang ve M.A. Mardis (Eds.), *IASL Annual Conference Proceedings* (s. 294-304). <https://journals.library.ualberta.ca/slw/index.php/iasl/article/view/7829/4660>
- Krohn, A. S. ve Nilsson, I. (2002). *Children's library activities in sparsely populated regions in the county of norrbotten - In view of the children's rights* [Unpublished Master Thesis]. University of Borås.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.
- Mangrulkar, L., Whitman, C. V. ve Posner, M. (2001). *Life skills approach to child and adolescent healthy human development*. Pan American Health Organization. <http://www.elcolegiodehidalgo.edu.mx/descargas/sensibilizacion/Life%20Skills%20Approach.pdf>
- McArthur, J. R. (2002). The why, what, and how of teaching children social skills. *The Social Studies*, 93(4), 183-185.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). Okul öncesi eğitimi programı. https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195712275243-okuloncesi_egitimprogrami.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). Hayat bilgisi öğretim programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018122171428547-HAYAT%20B%20C4%B0LG%C4%B0S%C4%B0%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI.pdf>
- Mind in the Making. (2015). Brain-building powerhouses: How museums and libraries can strengthen executive function life skills. https://mgol.net/wp-content/uploads/2020/05/BrainBuildingPowerhouses_museums-and-libraries.pdf
- Neuman, W. L. (2020). *Toplumsal araştırma yöntemleri nicel ve nitel yaklaşımlar*. (Ö. Akkaya, 8. Baskı). (Orijinal yayın tarihi 2019). Siyasal Yayınevi.
- NMC Horizon Report (2017). 2017 Library edition. https://library.educause.edu/~media/files/library/2017/12/2017nmch_orizonreportlibraryEN.pdf
- Oberg, D. (2009). Changing school culture: The role of the 21st century teacher-librarian. University of Alberta, Education Rethought. <https://www.wasla.asn.au/wp-content/uploads/Changing-School-Culture-WA.pdf>
- Özgüven, Ü. (2019). *Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmede kullanıcı eğitiminin rolü: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çankırı Karatekin Üniversitesi.

- Polat, C. (2018). Dijital yerlilere bilgi becerilerinin kazandırılmasında çocuk kütüphaneleri. A. Kaktırman Yıldız (Ed.), I Uluslararası Çocuk kütüphaneleri Sempozyumu (s. 152-162). [Bildiri]. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. <http://www.kygm.gov.tr/Eklenti/63324,1-uluslararasi-cocuk-kutuphaneleri-sempozyumupdf.pdf?0>
- Pugh, C. ve Doyle, B. (2019). Equity, di oberg versity, inclusion: Seattle's "Loud at the library" collaboration. *Children and Libraries*, 17(3), 27-29.
- Ramazan, M. O. ve Özdemir, H. (2020). Okul öncesi çocuklarının öğrenme merkezlerinde geçirdikleri süreler ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(3), 682-699.
- Robinson, A. A. (2020). Mastering mindfulness: Fostering a mindfulness culture in children. *Children and Libraries*, 18(1), 17-18.
- Samiee, M. (2019). Natural library: An opportunity for children to familiarize with practical life skills [Poster Session]. IFLA WLIC, Athens, Greece. https://library.ifla.org/id/eprint/2622/1/158-samiee-en_poster.jpg
- Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim psikolojisi*. (G. Yüksel; 2.baskı). Nobel Yayınları. (Original yayın tarihi 2011).
- Seth, A. (2002). Promoting well being through development of life skills among adolescents. Doctoral dissertation. Maharshi Dayanand University, India.
- Shahabudin, M. ve Arfa, M. (2019). Peran program bengkel baca tulis perpustakaan sekolah alam auliya kendal dalam pembelajaran lifeskill siswa. *Jurnal Ilmu Perpustakaan*, 6(3), 231-240.
- Simone, I. (2013). 21 apps that teach kids real-life skills. <https://www.commonsemmedia.org/blog/21-apps-that-teach-kids-reallife-skills>
- Sirinides, P., Fink, R. ve DuBois, T. (2017). A study of early learning services in museums and libraries. *Early Childhood Education Journal*, 45(4), 563-573.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2017). Çocuk kütüphaneleri çalıştay. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Ses Reklam ve Matbaacılık.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020a). Etkin kütüphane: Kütüphanecilik çalışmaları dizisi. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Özel Ofset Basın Yayın.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020b). Bebek kütüphaneleri çalıştay: Kütüphaneye ilk adım. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/72984,1-bebekkutuphanelericalistayipdf.pdf?0&_tag1=745F1D6B2A5ABE1BF03FD63D464C5E3E6D96FAF5&refer=B A 15 0 14 4 6 D F 3 9 5 B 5 3 8 E 5 B C 5 2 F 2 C 7 A F 6 8 6 6 B 6 4 A E C C 4 1 0 9 6 2 3 0 8 5 2 5 D F 2 3 7 B B C A B 7
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020c). Kütüphane etkinlik kılavuzu çalıştay. Pelin Ofset Matbaacılık.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020d). Bilgi okuryazarlığı çalıştay: Çalıştay kitabı. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/78721,bilgiokuryazarligicalistay-kitabi-1pdf.pdf?0>
- Teachstarter Blog (2021). 10 Fun activities to make the most of library time. <https://www.teachstarter.com/us/blog/library-activities-for-kids-make-the-most-of-library-time-us/>
- Temiz, N. (2023). *Çocuk kütüphanelerinde yaşam becerilerinin geliştirilmesi: Bir kütüphane programı önerisi*. [Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

- Temiz, N. (2019). Yaşam becerileri ve çocuk kütüphaneleri. A. K. Yıldız (Ed.), Dünyanın İyiliği İçin Çocuk Kütüphaneleri (s. 273-294). Hiper Yayın.
- The School Run (2020). 14 things to do in the library (apart from borrowing books). <https://www.theschoolrun.com/things-to-do-in-the-library-time-us/>
- The World Bank (2013). Life skills: What are they, why do they matter, and how are they taught? https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/Gender/1_323447_AGI_LearningFromPracticeSeries.pdf
- Tillman, K. S. ve Prazak, M. (2019). Friendship club: Development and implementation of a 12-week social skills group curriculum. *Counselling and Psychotherapy Research*, 19(2), 158-166.
- Tise, E. R. (2011). School libraries empowering the 21st century learner. Proceedings of the International Association of School Librarianship Conference Incorporating the 15th International Research Forum on Research in School Librarianship, Jamaica.
- Tiurmenko, I., Khaletska, L. ve Klynina, T. (2018). Libraries of Ukraine for children as sociocultural centers of community. I. Uluslararası Çocuk Sempozyumu: 14-17 Kasım 2018- Nevşehir: Bildiriler (s. 315-328). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Trawick-Smith, J. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişim: Çok kültürlü bir bakış açısı. B. Akman (Çeviri Ed.). Nobel Yayınları.
- Tuğluk, M. N. ve Özkan, B. (2019). MEB 2013 okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri açısından analizi. *Temel Eğitim*, 1(4), 29-38.
- UNESCO-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2001). Life skills in non-formal education: A review. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000126057>
- UNESCO-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2015). Education for all 2000-2015: Achievements and challenges. <https://www.unesco.org/gem-report/en/efa-achievements-challenges>
- UNICEF-United Nations International Children's Emergency Found. (2016). Review of the life skills education program. <https://www.unicef.org/maldives/reports/review-life-skills-education-program>
- UNICEF-United Nations International Children's Emergency Found. (2023). Convention on the rights of the child. <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text>
- UNICEF-United Nations International Children's Emergency Found. (2023). Early childhood development. <https://data.unicef.org/topic/early-childhood-development/overview/#:~:text=Early%20childhood%2C%20which%20spans%20the,social%2C%20emotional%20and%20physical%20development.>
- WHO-World Health Organization Division of Mental Health. (1994). Life skills education for children and adolescents in schools. Pt. 1, Introduction to life skills for psychosocial competence. Pt. 2, Guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes, 2nd rev. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/63552>
- Wiorogorska, Z. (2014). The role of libraries in shaping 21st century skills in Poland. European Conference on Information Literacy (pp. 634-641). Springer, Cham.
- Woodhead, M. (2006). Changing perspectives on early childhood: theory, research and policy. *International Journal of Equity and Innovation in Early Childhood*, 4(2) pp. 1-43. https://oro.open.ac.uk/6778/1/Woodhead_paper_for_UNESCO_EFA_2007.pdf

- Xu, J., Wang, P., Sturm, B. W. ve Wu, Y. (2020). How preschool children think about libraries: Evidence from six children's libraries in China. *Journal of Librarianship and Information Science*, 52(2), 428- 440.
- Yalman, F. (2020). Kütüphanede verilen "kitapların eğlenceli dünyası" eğitim programının çocukların erken okuryazarlık becerilerine etkisinin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Yıldırım, Y. ve Temel, Z. F. (2020). Yaşam becerileri eğitim programının anasınıfına devam eden çocukların yaşam becerilerine ve sosyal uyumlarına etkisinin incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(2), 384-405.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 1, 771-774.
- Zickuhr, K., Rainie, L. ve Purcell, K. (2013). Library services in the digital age. Prepared for the Pew internet and American life project. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED539071.pdf>